

НАВЧАЛЬНА ЧАСТИНА

Циклова комісія автомобілів та транспортних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи

 /Світлана СТОЯНОВА/
« 24 » 01 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

підготовки бакалавра
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань 27 Транспорт
(шифр і найменування галузі знань)

спеціальність 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті)
(код і найменування спеціальності)

Освітньо-професійна
програма 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті)

Розробники: Сакно Ольга Петрівна к.т.н., доцент,
Коваленко Андрій Петрович, викладач,
Рудасьов Віктор Борисович, к.т.н., доцент,
Коржавін Юрій Андрійович, к.т.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання, педагогічні звання)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії автомобілів та транспортних технологій

(назва)

Протокол від “ 28 ” 08 2024 року № 3

Голова циклової комісії _____ (Андрій КОВАЛЕНКО)
 (підпис) (власне ім'я та прізвище)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки УДУНТ»

“ 28 ” 08 2024 року, протокол № 01

Голова методичної ради _____ Світлана СТОЯНОВА

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає чинним освітньо-професійним програмам та навчальним планам:

Навчальний рік, група	ПОГОДЖЕНО:			
	Голова робочої групи забезпечення ОПП		Зав. навчально-методичною лабораторією	
	Власне ім'я та прізвище	Підпис	Власне ім'я та прізвище	Підпис
20 <u>24</u> -20 <u>25</u> гр. <u>II</u>	Юрій КОРЖАВІН		Ірина ПОНОМАРЬОВА	
20__-20__ гр. _____				
20__-20__ гр. _____				
20__-20__ гр. _____				
20__-20__ гр. _____				

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Кількість кредитів – 4,5</p> <p>Загальний обсяг годин – 135 год.</p> <p>Для денної форми навчання: Кількість аудиторних годин – 90 годин, годин самостійної роботи – 45 годин</p>	<p>Галузь знань <u>27 Транспорт</u> (шифр і назва)</p>	Денна форма навчання	
		ПЗСО	ОКР «МС»
	<p>Спеціальність: <u>275 Транспортні технології</u> (на автомобільному транспорті) (код і назва)</p>	<p><u>Обов'язкова</u> (обов'язкова або вибіркова)</p>	
		2021	2021
	<p>Освітньо-професійна програма: <u>Транспортні технології</u> (на автомобільному транспорті) (назва)</p>	Рік підготовки	
		4-й	2-й
		Семестр	
		6-й	4-й
	<p>Освітній ступінь: <u>бакалавр</u> (назва)</p>	Лекції	
		–	
		Практичні	
		90 год.	
Лабораторні			
–			
Самостійна робота			
45 год.			
Контрольні роботи			
–			
<p>Вид підсумкового контролю: <u>залік</u> (екзамен, диф.залік, залік)</p>			

ВСТУП

Відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 275 Транспортні технології у Відокремленому структурному підрозділі «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки» Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (ВСПДФКІП ДВНЗ УДХТУ) передбачена технологічна практика протягом трьох тижнів.

Види та обсяги практичної підготовки визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Практика спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь тощо.

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою технологічної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок, ознайомлення безпосередньо на підприємстві, установі з виробничим і технологічним процесом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок за фахом, а також збір матеріалу для курсових проектів (робіт).

Завдання практики – набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, передового досвіду підприємництва до умов діяльності конкретного підприємства; закріплення практичних навичок проведення економічного дослідження, формування його інформаційного, правового та методичного забезпечення, виходячи із суті проблем, що вирішуються, та обмежень, пов'язаних з діяльністю конкретного підприємства; впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність підприємства.

Під час практики, в залежності від того, на якому підприємстві студент проходить практику, він повинен досліджувати різні питання.

При проходженні практики на промисловому підприємстві:

– характеристика підприємства або його ділянки з точки зору вантажних перевезень (вид підприємства, зв'язок вантажопотоків із виробництвом, види зовнішнього та внутрішнього транспорту тощо);

– вид, характеристика та класифікація основних вантажів, що переробляються на підприємстві;

– характеристика пунктів відправлення та приймання вантажів;

– розмір партій вантажів, що прибувають або відправляються (за даними статистичних спостережень);

– режим надходження або відправлення вантажів (інтервали прибуття або відправлення, коефіцієнти нерівномірності, максимальне надходження або відправлення за добу, зміну тощо); ці відомості встановлюються шляхом збору та обробки статистичних даних;

- умови накопичення та зберігання вантажів;
- вид та характеристика транспортних засобів для перевезення вантажів;
- вантажні фронти та засоби вантажопереробки;
- технологія та організація існуючої системи зовнішніх та внутрішніх перевезень на підприємстві;
- характеристика парку транспортних засобів підприємства;
- організація комерційної роботи на підприємстві;
- річні загальні і питомі витрати на перевезення;
- основні техніко-економічні показники процесу перевезень та вантажопереробки;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

При проходженні практики у вантажному транспортному підприємстві:

- характеристика та організаційна структура транспортного підприємства в цілому;
- структура і функції відділу експлуатації транспортного підприємства;
- технічна база та умови проведення технічного обслуговування та ремонту рухомого складу для організації перевезень вантажів;
- техніко-експлуатаційна характеристика парку рухомого складу для організації вантажних перевезень;
- відомості про основних клієнтів підприємства;
- характеристика пунктів відправлення та пунктів призначення вантажів;
- документообіг при виконанні вантажних перевезень;
- характеристика та визначення розмірів вантажопотоків;
- характеристика основних маршрутів перевезення вантажів;
- умови та особливості перевезень вантажів;
- розрахунок обсягів перевезень;
- основи розрахунку собівартості перевезення вантажів;
- методи визначення витрат на перевезення та розміру доходів транспортного підприємства;
- стан комерційної та транспортно-експедиторської роботи;
- основні техніко-економічні показники організації перевезень вантажів для даного підприємства;
- річні загальні та питомі витрати на перевезення;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

При проходженні практики у пункті перевалки вантажів:

- характеристика пункту перевалки (підприємства, вантажного двору);
- характеристика колійного розвитку підприємства (вантажного двору);
- характеристика та спеціалізація вантажних фронтів;
- вид, характеристика та класифікація основних вантажів, що переробляються у пункті перевалки;
- організація обробки вагонів, автомобільного транспорту у пункті перевалки;
- розмір партій вантажів, що прибувають або відправляються (за даними статистичних спостережень);

- режим надходження або відправлення вантажів (інтервали прибуття або відправлення, коефіцієнти нерівномірності, максимальне надходження або відправлення за певний період часу тощо);
- умови накопичення, зберігання та транспортування вантажів;
- технологія та організація вантажопереробки вантажів;
- документообіг при прийманні та відправленні вантажів;
- організація передачі вантажів з одного виду транспорту на іншій;
- вид та характеристика транспортних засобів для перевезення певних вантажів;
- вантажні фронти та засоби вантажопереробки пункту перевалки;
- організація комерційної роботи у пункті перевалки;
- річні загальні і питомі витрати на переробку вантажів;
- основні техніко-економічні показники процесу перевезень та вантажопереробки;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

При виконанні пасажирських перевезень

- характеристика та організаційна структура автотранспортного підприємства в цілому;
- структура і функції відділу експлуатації транспортного підприємства;
- технічна база та умови проведення технічного обслуговування та ремонту рухомого складу для організації перевезень пасажирів;
- техніко-експлуатаційна характеристика парку рухомого складу для організації пасажирських перевезень;
- характеристика маршрутів;
- документообіг при виконанні пасажирських перевезень;
- характеристика та визначення обсягу пасажирських перевезень;
- умови та особливості перевезень пасажирів;
- розрахунок обсягів перевезень пасажирів;
- основні техніко-економічні показники організації перевезень пасажирів для даного підприємства;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

Планування та організація практичної підготовки студентів дозволяє:

- закріпити і доповнити теоретичні знання студентів, отримані при вивченні фундаментальних та фахових дисциплін;
- набути певного досвіду по збиранню, обробці та аналізу статистичних матеріалів, фінансових звітів для проведення студентської науково-дослідної роботи, а також виконання курсових робіт (проєктів) з дисциплін «Взаємодія видів транспорту», «Проектування транспортно-складських комплексів»;
- реалізовувати цілісність підготовки спеціалістів для виконання основних професійних функцій.

Технологічна практика покликана сприяти адаптації молодого фахівця з транспорту до застосування теоретичних знань в реальних умовах. У період практики у студентів закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості фахівця. Від

ступеня успішності на цьому етапі залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

В результаті проходження технологічної практики здобувачі вищої освіти засвоюють наступні програмні результати (згідно ОПП):

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-9. Навики здійснення безпечної діяльності.

ЗК-10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК-11. Здатність працювати автономно та в команді.

ЗК-12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК-1. Здатність аналізувати та прогнозувати параметри і показники функціонування транспортних систем та технологій з урахуванням впливу зовнішнього середовища.

СК-2. Здатність організації та управління навантажувально-розвантажувальними роботами та складськими операціями на транспорті.

Програмні результати навчання (РН)

РН-3. Давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні.

РН-6. Досліджувати транспортні процеси, експериментувати, аналізувати та оцінювати параметри транспортних систем та технологій.

РН-11. Класифікувати та ідентифікувати транспортні процеси і системи. Оцінювати параметри транспортних систем. Виконувати системний аналіз та прогнозування роботи транспортних систем.

РН-12. Знаходити рішення щодо раціональних методів організації навантажувально-розвантажувальних робіт. Планувати графіки проведення навантажувально-розвантажувальних робіт. Вибирати механізми та засоби проведення навантажувально-розвантажувальних робіт.

РН-14. Організовувати та управляти перевезенням пасажирів та багажу в різних сполученнях. Вибирати вид, марку, тип транспортних засобів (засобів автомобільного транспорту) та маршрутів руху. Організовувати обслуговування пасажирів на вокзалах та пасажирських терміналах.

РН-16. Вибирати ефективні технології взаємодії видів транспорту. Аналізувати можливості застосування різноманітних варіантів взаємодії видів транспорту.

РН-18. Досліджувати види і типи транспортних систем. Знаходити рішення оптимізації параметрів транспортних систем. Оцінювати ефективність інфраструктури та технології функціонування транспортних систем.

РН-23. Розпізнавати якісні і кількісні показники експлуатації транспортних засобів (засобів автомобільного транспорту). Оцінювати елементи конструкції транспортних засобів (засобів автомобільного транспорту). Установлювати зв'язок між елементами конструкції транспортних засобів (засобів автомобільного транспорту).

РН-24. Вибирати інформаційні системи для організації перевезень. Експлуатувати автоматизовані системи керування та навігаційні системи у перевізному процесі. Використовувати електронні карти.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка здобувачів освіти, які навчаються в коледжі, є невід'ємною складовою підготовки фахівців і здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях (базах практики) згідно з укладеними коледжем договорами або у структурних підрозділах коледжу, що забезпечують практичну підготовку.

Види та обсяги практичної підготовки визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Особи, які здобувають освіту, можуть проходити практичну підготовку шляхом навчання на робочому місці у процесі виконання посадових обов'язків.

Коледж може визнавати результати навчання, здобуті під час трудової діяльності здобувача за професіями та/або на посадах, визначених освітньо-професійною програмою.

Зміст практичної підготовки визначається її програмою.

Заклад освіти самостійно розробляє і затверджує документи, що регламентують організацію практичної підготовки студентів з урахуванням специфіки їх підготовки. Заходи, пов'язані з організацією практичної підготовки, визначаються наказом директора коледжу.

Місцем проведення технологічної практики є діючі транспортні та логістичні підприємства, які забезпечують виконання програми для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». У будь-якому випадку, бази практики повинні мати у своєму складі фахівців, що виконують роботи відповідного до профілю підготовки студента.

3 ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Протягом першого тижня студент повинен ознайомитися з підприємством на якому проходить технологічну практику, як-то:

Провести аналіз рухомого складу підприємства:

- кількість одиниць рухомого складу;
- марка та модель рухомого складу;
- рік випуску рухомого складу.

Протягом другого тижня студент повинен виконати такі завдання:

Провести аналіз техніко-експлуатаційних показників використання рухомого складу:

- середній час прибуття в наряді;
- середньодобовий пробіг автомобіля;
- середня дальність поїздки пасажирів;
- середня відстань перевезення вантажів;

- середня швидкість руху транспортного засобу;
- середня тривалість простою автомобіля під завантаженням-розвантаженням (на одну поїздку, одну тону);
- коефіцієнт використання пробігу;
- коефіцієнт використання вантажопідйомності (статичний, динамічний);
- коефіцієнт використання пасажиромісткості.

Протягом третього тижня студент повинен виконати такі завдання:

Провести аналіз економічних показників діяльності підприємства:

- витрати від надання послуг;
- доходи від надання послуг;
- прибутки від надання послуг;
- рентабельність підприємства.

Охорона праці та навколишнього середовища підприємства.

Під час проходження технологічної практики студенту необхідно виявити фактори, що впливають на діяльність підприємства, проаналізувати динаміку досліджувальних показників.

Описати особисті враження про функціонування підприємства як організаційно-економічної системи.

Написати висновки та пропозиції щодо покращення роботи підприємства.

З метою набуття практичних навичок з організації перевезень на підприємстві студенти повинні детально ознайомитись з транспортними документами, що застосовуються на підприємстві, розрахувати всі необхідні показники.

4 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання на технологічну практику розробляється викладачем-керівником і видається кожному студенту. Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства (організації, установи), відповідати потребам виробництва і одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу.

5 ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Звіт з практичного навчання є основним документом, який характеризує роботу здобувача освіти під час практичного навчання.

Структура звітних матеріалів з технологічної практики:

- щоденник проходження технологічної практики;
- звіт з технологічної практики.

Всі матеріали як графічні, так і текстові, зібрані в період технологічної практики, повинні бути розміщені по розділам, пронумеровані і зброшуровані у вигляді єдиного звіту.

Документацію оформляють відповідно до стандарту коледжу СТП 1.1 2017.

Звіт повинен включати титульний аркуш, зміст, частини звіту, список використаних джерел та додатки (якщо такі є).

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо.

В останні дні практики керівник від виробництва перевіряє щоденник, звіт, в разі необхідності, надає свої зауваження, складає на кожного студента коротку характеристику, відмічає в ній виконання програми практики, відношення до роботи, трудову дисципліну, ступінь оволодіння виробничими навичками, участь у науково-дослідній роботі. Звіт студента, характеристика на нього керівника практики від підприємства і щоденник засвідчуються керівником підприємства і печаткою.

Графічна частина (робоче креслення деталі, робоче креслення, графічне зображення маршруту) на листах формату А4.

6 ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Форма звітності студента за практику – подання звіту та щоденника практики, оцінених і підписаних керівником практики від підприємства (організації, установи).

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, або отримав незадовільну оцінку на підсумковому заліку відраховується з коледжу.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, йому може надаватись можливість пройти практику у вільний від навчання час за окремим графіком.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні циклової комісії.

Звіт з технологічної практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії, до складу якої входять керівник практики від коледжу і, за можливості, від бази практики, викладачів спеціальних дисциплін.

З метою забезпечення єдиних критеріїв і об'єктивності оцінок перевага оцінці результатів проходження практики належить представнику від коледжу. Оцінка має відображати ступінь підготовленості студента-практиканта до практичної роботи.

Відповідно до видів робіт, за якими студент звітує про проходження технологічної практики, формується загальний бал за проходження практики (табл. 1).

Таблиця 1 – Критерії формування загального балу оцінки практики

Найменування роботи	Кількість балів
Підготовка основної частини звіту (наявність та повнота висвітлених питань)	Індивідуальне завдання - до 40 балів
Відгук керівника практики від коледжу	Макимум 20 балів
Відгук керівника практики від підприємства	Макимум 10 балів
Захист звіту з практики (повнота відповідей і володіння матеріалом)	Макимум 30 балів
Всього	100 балів

На основі набраних балів виставляється диференційована оцінка за проходження відповідного виду практики за шкалою поданою нижче.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ЄКТС			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ЄКТС	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотири-бальною шкалою
90 – 100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.	зараховано	відмінно
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		

Сума балів за всі види навчальної	Шкала оцінювання: ЄКТС		Шкала оцінювання: національна
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.	задовільно
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.	
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	не зараховано з можливістю повторного складання незадовільно
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0128-98>
2. Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=232%2F94-%E2%F0>.
3. Положення «Про Міністерство інфраструктури України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=581%2F2011>.

4. Закон України «Про автомобільний транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2344-14>.
5. Закон України «Про підприємства в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=887-12>.
6. Біліченко В. В. Основи логістики [навчальний посібник] / Біліченко В. В., Буренніков Ю. Ю., Романюк С. О. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 129 с.
7. Мурований І. С. Взаємодія видів транспорту : [методичні вказівки] / І. С. Мурований. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2015. – 25 с.
8. Пасічник А. М. Інтегровані транспортні системи: навчальний посібник / А. М. Пасічник. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. – 181 с.
9. Кашканов В. А. Організація автомобільних перевезень : [навчальний посібник] / В. А. Кашканов, А. А. Кашакнов А. А., В. В. Варчук // Вінниця: ВНТУ, 2017. – 139 с.
10. Яновський П. О. Пасажирські перевезення : [навчальний посібник] / П. О. Яновський. – Київ: НАУ, 2012. – 436 с.
11. Діденко В. М. Менеджмент : [підручник] / В. М. Діденко. – К.: Кондор, 2008. – 584 с.
12. Парсяк В. Н. Маркетинг : сучасна концепція та технології : [підручник] / В. Н. Парсяк. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 326 с.
13. Пасічник В. Г. Виробничий маркетинг : [навчальний посібник] / В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 112 с.
14. Кашканов А. А. Спеціалізований рухомий склад автомобільного транспорту: [конструкція: навчальний посібник] / А. А. Кашканов, В. М. Ребедаило. – Вінниця : ВДТУ, 2002. – 164 с.
15. Литвиненко С. Л. Транспортно-експедиторська діяльність / С. Л. Литвиненко, Т. Ю. Габрієлова, П. О. Яновський, Г. І. Нестеренко. – Київ: Кондор, 2016. – 184 с.
16. Біліченко В. В. Основи технічної діагностики колісних транспортних засобів : [навчальний посібник] / В. В. Біліченко, В. Л. Крещенецький, Ю. Ю. Кукурудзяк, С. В. Цимбал. – Вінниця: ВНТУ, 2012 – 118 с.
17. Рудзинский В.В., Ильченко А.В., Мельничук С.В., Титаренко В.Е., Шумляковський В.П. Экологические основы интеллектуальных транспортных систем - Житомир, РИО ЖГТУ, 2014, – 176 с.